

AMORTIZACIJSKI SKLAD

Osnovna sredstva za proizvodnjo se trošijo v delovnem procesu. Del vrednosti, za katerega je bila zmanjšana vrednost sredstev, se prenese na izdelek, to je na blago ali uslugo. Zato družba zadoljuje gospodarsko organizacijo, da vsako leto del svojega skupnega dohodka, ki ustreza obrabi osnovnih sredstev, odvede v obliki amortizacije v amortizacijski sklad.

Znesek amortizacije se ugotavlja za gospodarsko organizacijo kot celoto. Vsa osnovna sredstva so razvrščena v določeno število skupin (vseh jih je približno sto), za katere je po povprečni dobi trajanja določena stopnja amortizacije. Te stopnje uporabi gospodarska organizacija za nakupno vrednost osnovnih sredstev. Potem ko se tako izračuna za vsako skupino sredstev znesek letne amortizacije, je seštevek zneskov skupni znesek amortizacije, za katerega je zadolžena gospodarska organizacija.

Plačilo amortizacije se opravi v polnem znesku ne glede na realizacijo skup-

nega dohodka, mesečne akontacije pa se plačujejo na temelju predračuna. Z zveznim družbenim planom za leto 1957 je izjemno določeno, da vplačajo nekatere gospodarske organizacije zmanjšani znesek amortizacije, medtem ko lahko ljudski odbor za nekatera osnovna sredstva določenih gospodarskih organizacij (kmetijskih in zadrug) zmanjša polni znesek amortizacije.

V amortizacijski sklad se vnese tudi vrednost amortiziranega dela za odpisana osnovna sredstva, nadalje razlika med neamortizirano in nižjo vrednostjo, za katero je bilo osnovno sredstvo prodano. Zneski, dobljeni z nadomestilom za škodo ali zavarovalnino za uničeno ali poškodovano osnovno sredstvo in zneski, dobljeni s prodajo osnovnih sredstev, se odvedejo na poseben račun v banki, lahko pa se uporabijo tudi za zamenjavo.

Enkrat ugotovljena osnova amortizacije se spremeni samo v primeru odpisa ali prodaje osnovnega sredstva (ko se zmanjša) ali ob nakupu novega osnovnega sredstva (ko se poveča).

Namen sredstev in način uporabljanja

Do 1. julija letos je bilo mogoče sredstva amortizacijskega sklada izkoriščati za dva osnovna namena: za zamenjavo osnovnih sredstev in za njihovo investicijsko vzdrževanje. Zamenjava je nakup novih osnovnih sredstev namesto fizično ali gospodarsko neuporabnih, in to za redno vzdrževanje zmogljivosti gospodarske organizacije. Pod investicijskim vzdrževanjem razumemo dela na osnovnih sredstvih, ki so potrebna za njihovo fizično in tehnično vzdrževanje v njihovi dobi trajanja. S predpisi za l. 1957, z veljavnostjo od 1. julija, je bilo investicijsko vzdrževanje preneseno na breme materialnih stroškov. Razpoložljivi del amortizacijskega sklada v ta namen, ki je bil posebej vplačan, pa je bil, če ni

bil že prej angažiran, prenesen v sklad obratnih sredstev.

Pri zamenjavi osnovnih sredstev se ne upošteva, koliko je bilo vplačanega za posamezno osnovno sredstvo, ki se zamenja. Praviloma se sredstvo zamenja za odpisano sredstvo (stroj za stroj), toda pri tem je treba upoštevati, da je treba obdržati zmogljivost gospodarske organizacije. Ni dopustno, da bi z zamenjavo povečalo svojo zmogljivost ali mehanizacijo. Namesto odpisanega enega stroja je mogoče kupiti tudi dva nova, ki dasta skupaj enako zmogljivost. Prav tako je mogoče zamenjavo izvršiti tudi prej, preden je neko sredstvo popolnoma odpisano. Na primer dva stroja sta odpisana za 50 odstotkov, pa se lahko kupi tretji enak

stroj, ki dopolni zmogljivost odpisanih strojev. Zamenjavo je mogoče izvršiti tudi z rekonstrukcijo osnovnih sredstev ali naprav, možna pa je tudi delna zamenjava delov osnovnih sredstev, ki so dotrajali, od katerih pa je odvisna zmogljivost osnovnega sredstva.

Razen tega osnovnega namena lahko posamezne gospodarske organizacije uporabijo sredstva amortizacijskega sklada tudi za druge namene. Gradbena podjetja, kmetijske organizacije in kmetijske zadruge lahko na primer izplačujejo anuitete za investicijska posojila, a to lahko napravi tudi Skupnost elektrogospodarskih podjetij, če gre za dospele anuitete investicijskih posojil elektrogospodarskih podjetij. Gostinska podjetja in obrati, a tudi komunalna podjetja lahko uporabijo ta sredstva tudi za dolgoročno kreditiranje drugih podjetij iste veje, toda pod pogoji, ki jih odredi občinski ljudski odbor. Vse gospodarske organizacije lahko iz sredstev amortizacijskega sklada nakupujejo osnovna sredstva in material tudi iz inozemstva in plačujejo usluge v zvezi z investicijami, toda samo do zneska 10 odstotkov teh sredstev, medtem ko je za nekatere organizacije ta odstotek tudi višji (do 50 odstotkov).

Uporabljanje sklada

O uporabi sredstev amortizacijskega sklada za zamenjavo odloča izključno delavski svet, medtem ko je o investicijskem vzdrževanju odločal upravni odbor. Sklep o zamenjavi se dostavi banki, ki kontrolira namensko uporabo. Če vrednost zamenjave presega 50 milijonov dinarjev ali 20 odstotkov sredstev iz tekočega leta, je treba zahtevati privolitev okrajnega ljudskega odbora. Če ne da, potem ko je zaslišal komisijo za revizijo investicijskega programa, svojega mnenja v roku (50 plus 15 dni), se šteje, da soglaša. Sredstva amortizacijskega sklada iz tekočega leta je mogoče izkoristiti šele po odobritvi zaključnega računa. Amortizacijo gradbenih objektov in odpisa vrednosti opreme po stanju z dne 31. decembra 1956 ni mogoče izkoristiti v letu 1957. Od te omejitve so izvzete v celoti ali pa delno gospodarske organizacije nekaterih vej. V. J.

Po knjigah in časopisih

»Stanje poljoprivrede i zadrugarstva i perspektive njihovog razvoja«

Casopisno založniško podjetje »Kultura« v Beogradu je izdalo knjigo »Stanje poljoprivrede i zadrugarstva i perspektive njihovog razvoja«. Knjiga vsebuje celoten elaborat o stanju kmetijstva, ki je bil predložen zvezni ljudski skupščini. Elaborat obsega dva posebna oddelka. V prvem so podatki in analize o proizvodnji in skladih v kmetijstvu, o kmetijskih proizvajalcih, nadalje podatki o deležu kmetijstva v skupnem nacionalnem dohodku, uvozu in izvozu kmetijskih pridelkov. V drugem delu elaborata je govora o perspektivi razvoja kmetijstva in zadrugištva, o usmerjanju kmetijske proizvodnje, o vlogi kmetijskih zadrug, oblikah kooperacije za pospeševanje kmetijstva, o investicijah in tehničnih programih ter o agrarno ekonomskih ukrepih.

Knjigo zaključuje celotni ekspozitivni Slavka Komarja, člana zveznega izvršnega sveta, na skupni seji obeh domov zvezne ljudske skupščine ter resolucija o perspektivnem razvoju kmetijstva in zadrugištva.

Knjiga ima nad 150 strani. Cena 200 din.

»Komuna«

Te dni bo izšla četrta številka časopisa »Komuna«. V tej številki objavlja časopis sklepe o preskrbi mest in industrijskih »rajev s skupščine Stalne konference mest v Zagrebu ter članke: dr. Leon Geršković: »Aktualni problemi izgrajevanja komunalne ureditve, Sreten Bjeličić: »Haški kongres mednarodne zveze mest«,

Milivoje Kovačević: »Osnutek zakona o javnih uslužbencih«, inž. Ivo Klemenčič: »Razdelitev skupnega dohodka v Ljubljani«, nadalje članke: »Stanovanjske skupnosti v Mariboru«, »Nekateri problemi preskrbe Zrenjanina« in »Kako so bili izvedeni sklepi ljubljanskega posvetovanja.«

»Radnički saveti u Vojvodini«

Pokrajinski svet Zveze sindikatov Jugoslavije za Vojvodino je izdal knjigo, ki vsebuje članke in podatke o delu delavskih svetov v Vojvodini. V tej publikaciji so zbrani tudi materiali o razvoju delavskih svetov in lahko služi tako kot koristno gradivo pri obdelovanju in proučevanju posameznih vprašanj delavskega samoupravljanja.

Knjiga ima 480 strani. Cena 1.500 din.

»Ekonomska revija«

Te dni je izšla druga letošnja številka »Ekonomske revije«, glasila Zveze ekonomistov Slovenije. Revija objavlja na uvodnem mestu članek dr. Aleša Kersnika »Ekonomski pomen turizma v Jugoslaviji«. Avtor analizira predvojni in povojni turizem v naši državi. Važna sta tudi članka Vladimira Frankoviča »Nekaj izsledkov o potrošnji živih in delavskih in uslužbenskih družinah v LRS v l. 1955« ter Janko Kralj »Finančna sredstva podjetja in njihovi viri«.

Prav tako sta zanimiva tudi članka »Stroški in datatve v zvezi z osnovnimi sredstvi« od Justina Felicijana ter »Obračun podjetij s skupnostjo« od Sekcije za računovodstvo Društva ekonomistov v Ljubljani.